

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

ציונות ודמוקרטיה עיון במגילת העצמאות

מבוא

השופט אגרנט קבע בפסיקה לבג"ץ כי למרות שמגילת העצמאות איננה בגדר חוק "היא מבטאת את חזון העם ואת האני מאמין שלו, ומחובתנו לשים לב לדברים שהוצהרו בה בשעה שאנו באים לפרש ולתת מובן לחוקי המדינה..."

בפעילות זו יבדקו המשתתפים את יסודותיה הציוניים והדמוקרטיים של **מגילת העצמאות**.

מהלך ההפעלה

שלב א' - קבוצתי

נחלק את המשתתפים לקבוצות על פי הנושאים הבאים:

1. **נקודת מבט ציונית (נספח 1)** - קבוצות אלה יציגו את נקודת המבט הציונית. הן יקבלו את החלקים הרלוונטיים ממגילת העצמאות וינסחו לאורם את הבסיס המוסרי למדינת ישראל בארץ ישראל. כמו כן, ינסחו את מחויבותנו למדינת ישראל לפי תפיסה זו.
2. **נקודת מבט דמוקרטית (נספח 2)** - קבוצות אלה יציגו את נקודת הראות הדמוקרטית. הן יקבלו את החלקים הרלוונטיים, ינסחו לאורם את הבסיס הדמוקרטי למדינת ישראל בארץ ישראל. כמו כן ינסחו את מחויבותנו למדינת ישראל לפי עקרונות אלה.

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

נספח 1

נקודת מבט ציונית

בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית הדתית והמדינית. בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.

לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו ולא חדל מתפלה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.

מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהיאחז במולדתם העתיקה, ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגנים הפריחו נשמות, החיו נשמתם העברית, בנו כפרים וערים והקימו יישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו. שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תיאודור הרצל והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו.

זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בין-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי. השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעיית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שוות-זכויות בתוך משפחת העמים.

שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד חירות ועמל ישרים במולדת עמם.

במלחמת העולם השנייה תרם הישוב העברי בארץ את מלוא-חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלוש נגד כוחות הרשע הנאצי. ובדם חייליו ובמאמציו המלחמתי קנה לו את הזכות להימנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות.

ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה.

זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית.

לפיכך נתכנסנו אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, היא מדינת ישראל.

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

נספח 2

נקודת מבט דמוקרטית

אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח 15 במאי 1948. ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 - תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל.

מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות, תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה, תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין, תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות, תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות, ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.

מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה.

אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד לעם היהודי בבניין מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.

אנו קוראים - גם בתוך התקפת-הדמים הנערכת עלינו זה חודשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על השלום וליטול חלקם בבניין המדינה על יסוד אזרחות מלאה שווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.

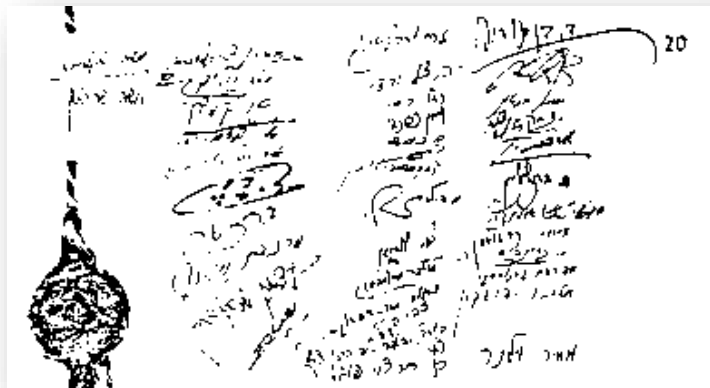
אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המזרח התיכון כולו.

אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב הישוב בעליה ובבניין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.

מתוך בטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידינו לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית על אדמת המולדת, בעיר תל-אביב, היום הזה, ערב שבת, ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948.

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

למנחה – דוגמאות לתשובות אפשריות

נקודת מבט ציונית

ביסוס מוסרי

1. א"י - ערש לידתו של העם היהודי.
2. בא"י חי העם היהודי חיי קוממיות בעבר.
3. בא"י נוצרה התרבות היהודית ונוצר ספר הספרים - התנ"ך.
4. לאורך דורות הגלות - א"י כמוקד לגעגועים.
5. השיבה לארץ - יצירת הקשר מחדש בין העם לארצו.
6. העם היהודי נקשר מחדש לא"י באמצעות עבודה, התיישבות, שפה עברית, הגנה.
7. תוקף בינלאומי לקשר בין העם היהודי לארצו נתן בהצהרת בלפור, ובעצרת האו"ם.
8. השואה - הוכחה בעליל להכרח בפתרון לבעיה היהודית, ע"י מדינה וריבונות.
9. העם היהודי כולו שותף למדינת ישראל - בעליה ובבניין.

המחויבויות הנובעות מכך הן:

1. ארץ ישראל הינה המקום היחיד לריבונות של העם היהודי.
2. יש לשאוף ולפעול למען עליה וקליטה של יהודי העולם במדינת ישראל.
3. יש לבנות חברה שתהיה בסיס נכון במדינת ישראל כבית לאומי לכל עם ישראל.

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

4. יש מקום לחידוש הקשר לארץ ישראל בתרבות יהודית עכשווית שאינה מנותקת ממסורת ישראל.
5. יש להמשיך במעשה ההתיישבות הציוני במדינת ישראל.
6. יש להפוך מחברה של גלות לחברה ישראלית עובדת.
7. יש לראות את השואה כאזהרה - מחד, שאין לנו מקום אחר, מאידך - כלקח נדרש לגבי מדינה שיש בה רוב ומעוט.

נקודת מבט דמוקרטית

מחויבות לשמירה על	עקרונות
הפרדת רשויות שלטון החוק	מועצת העם כמועצת מדינה זמנית - רשות מחוקקת מנהלת העם - מוסד הביצוע - רשות מבצעת
שוויון ערך האדם	שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין
חופש הפרט	תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חנוך ותרבות, תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות
שוויון זכויות למיעוט הערבי	לבני העם הערבי... על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.
חטירה לשלום	יד לשלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן.

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

שלב ב' – במליאה

דיווח הקבוצות:

1. אילו עקרונות ומחויבויות עלו מתוך העיון בקטעים?
2. האם הייתה הסכמה בין חברי הקבוצה – על מה?
3. באילו נושאים התעוררה מחלוקת?
4. אילו תובנות או מחשבות חדשות עלו מהדיון?
5. במה חשיבותה של מגילת העצמאות בעיניכם?
6. האם מגילת העצמאות מבטאת לדעתכם את ה"אני מאמין" של העם?
7. מה הייתם מבקשים להוסיף?